

Kaynak: <http://ahmetturkov.blogspot.com.tr/2008/07/google-bizi-aptallatıyor-mu.html>

Google Bizi Aptallaştırıyor Mu?

"Dave, kes. Kesecek misin şunu? Kes şunu, Dave. Kesecek misin şunu Dave?" Stanley Kubrick'in 2001: A Space Odyssey adlı meşhur filminin sonundaki etkili sahnede, süperbilgisayar HAL acımasız astronot Dave Bowman karşısında böyle yalvarıyordu. Yanlış işleyen makine tarafından neredeyse uzayın derinliklerine ölüme gönderilen Bowman, sakince ve soğukkanlılıkla, bilgisayarın yapay beynini kontrol eden devrelerini söküyordu. "Dave, beynim yok oluyor." diyordu HAL. "Hissedebiliyorum. Hissedebiliyorum."

Ben de hissedebiliyorum. Son yıllarda içimde garip bir his belirdi: sanki birisi beynimi üstünkörü tamir ediyor, sinirsel devrelerimin yerlerini değiştiriyor, hafızamı yeniden programlıyor. Beynim yok olmuyor - şimdilik bunu diyebilirim - ama değişiyor. Artık, eskiden düşündüğüm şekilde düşünmüyorum. Bu durumu en çok okurken hissediyorum. Eskiden kendimi bir kitaba ya da uzun makaleye kaptırmam çok kolay olurdu. Beynim hikayeye ya da fikirlere takılır ve ben uzun nesir parçaları üzerinde saatlerimi harcardım. Bu ruh halini artık çok nadir yaşıyorum. Artık konsantrasyonum iki ya da üç sayfa sonra dağılmaya başlıyor. Yerimde duramıyorum, ipin ucunu kaçıyorum ve yapacak başka işler arıyorum. Kararsız beynimi sürekli geri çekiyorum sanki. Çok doğal bir etkinlik olan "derin okuma", artık bir mücadeleye dönüştü.

Sanki neler olup bittiğini biliyorum. On yıldan fazla süredir, arama veya gezinti yaparak, bazı zamanlarda ise internetin o değerli veritabanına katkıda bulunarak internette çok zaman harcamaktayım. Bir yazar olarak, internet bana Allah'ın bir lütfu idi. Bir zamanlar yığınlar içinde, ya da kütüphanelerin süreli yayınlar bölümünde günler süren araştırmalar; şimdilerde birkaç dakikada yapılabilmektedir. Azıcık Google araması, bazı bağlantılara tıklama, ve ben aradığım sır ya da özlü içeriğe sahibim. Çalışmadığım zamanlarda bile, sanki internette araştırma yapıyor gibiyim - e-mektuplarımı okuyorum, başlıkları ve blog yazılarını tarıyorum, video izliyorum, podcast dinliyorum, ya da öylesine linkten linke atlıyorum. (Benzer içeriğe sadece yönlendiren dipnotların aksine, web bağlantıları sizi onlara doğru itmektedir.)

Benim için de, diğer insanlar gibi, İnternet uluslararası bir ortam halini aldı. Gözlerimden, kulaklarımdan ve beynimden geçen bilgilerin çoğu bu kanal vasıtası ile geliyor. Bu kadar zengin bir içeriğe anında ulaşmanın getirdiği birçok avantaj var. Bu avantajlar hakkında yeterince yazılıp çizildi ve gerektiği kadar alkışlandı. "Silikon hafızasının mükemmel fotografik hafızası, düşünmek için muazzam bir lütuf" diye yazmıştı Wired'dan Clive Thompson. Ama bu lütuf bir kayıpla geliyor. Medya teorisyeni Marshall McLuhan'ın 1960'larda dikkat çektiği gibi, medya sadece pasif bir bilgi kanalı değildir. Medya düşünce için malzemeyi sağlamanın dışında, düşünme sürecini de şekillendirir. İnternetin yaptığı şey de sanki konsantrasyon ve derin düşüncemi alıp götürme. Beynim bilgiyi artık internetin sunduğu şekilde bekliyor: hızlıca akan parçacıklar içinde. Eskiden kelime denizinde bir dalgıçtım, şimdi ise o denizde Jet Ski yapan adam gibiyim.

Ben yalnız değilim. Okuma ile ilgili sorunlarımı arkadaşlarıma - çoğu okuyan tipler - anlattığım zaman, onlar da benzer şeyler yaşadıklarını söylüyor. İnterneti kullandıkça, yazı parçalarına dikkatlerini vermekte zorlandıklarını belirttiler. Takip ettiğim bazı blogcular da aynı fenomeni dile getirmeye başladılar. Çevrimiçi medya hakkında yazan Scott Karp, yakın zamanda kitapları okumayı bıraktığını itiraf etti. "Üniversitede iken edebiyat majörü idim, ve ağgözlü bir kitap okuyucusu idim." diye yazdı. "Ne oldu?" Cevabı tahmin ediyor: "Belki bütün okumalarımı internette yapmamın, okuma stilimi değiştirme alakası yok da, DÜŞÜNME yolumun değişmesi ile alakası vardır?"

Tıpta bilgisayar kullanımı hakkında blog tutan Bruce Friedman da, internetin zihni alışkanlıklarını değiştirdiğini anlattı. "Şu an basılı ya da internetteki uzun bir makaleyi okuyup kavrama yeteneğimi kaybetmiş bulunmaktayım." diye yazdı bu senenin başlarında. Michigan Tıp Okulunda fakültede uzun süredir patolog olan Friedman, yorumunu benle yaptığı bir telefon görüşmesinde açtı. İnternette birçok kısa yazı taradığı için, düşüncesinin artık kesik kesik bir hali aldığını anlattı. "Artık Savaş ve Barışı okuyamıyorum. Bunu yapma yeteneğimi kaybettim. Üç dört paragraftan fazla bir blog yazısı dahi kavramak için çok zor, sadece göz atıp geçiyorum."

Hikayeler tek başına pek birşey ifade etmiyor. Biz hâlâ, İnternet'in bilincimizi nasıl etkilediğini tam manasıyla resmeden nörolojik ve psikolojik deneyleri bekliyoruz. Fakat University College London akademisyenleri tarafından yakın zamanda yayınlanan, internette arama yapma alışkanlıkları üzerine yapılmış bir araştırma, şu anda insanların okuma ve düşünme yöntemlerinde olacak köklü değişikliğin ortalarında olabileceğimizi ifade ediyor. Beş yıllık araştırma programının bir parçası olarak, akademisyenler, birisi British Library'de diğeri de Birleşmiş Krallık eğitim konsorsiyumunda çalışan; ve dergi yazılarına, e-kitaplara ve diğer yazılı kaynaklara erişim sağlayan iki tanınmış araştırma sitesine yapılan ziyaretleri incelediler. Sonuç olarak ise siteyi kullanan kişilerde "atlayıcı bir aktivite çeşidinin" olduğu görüldü. "Atlayıcı aktivite" tanımını bir kaynaktan diğerine atlamak ve daha önce ziyaret edilen kaynaklara çok nadir geri dönmek şeklinde ifade edebiliriz. Genel olarak insanlar başka kaynağa "atlamadan" önce, bir yazının ya da kitabın bir veya iki sayfasından fazlasını okumuyorlar. Bazen uzun bir makaleyi kaydediyorlar, ama o makaleye geri dönüp okuduklarına dair elimizde herhangi bir delil yok. Raporun yazarları şöyle diyor:

Kullanıcıların internette alıştığımız şekilde okuma yapmadıkları çok açık, aslında kullanıcıların ortaya çıkarttığı yeni bir "okuma" çeşidinin belirtileri var. Kullanıcılar "power browse" ile başlık, içerik ve özetler arasında yatay geçişler yapıyor. Kullanıcıların internette geleneksel okumadan kaçındıkları görülüyor.

İnternette metnin her yerde olması sayesinde, mesajlaşma ve cep telefonlarını zikretmeye gerek yok, şu anda, televizyonun revaçta olduğu 1970 ve 1980'lerden çok daha fazla okuyor olabiliriz. Ama bu yaptığımız farklı bir okuma, ve bu okumanın arkasında farklı bir düşünce, belki de farklı bir benlik yatıyor. "Önemli olan ne okuduğumuz değil, nasıl okuduğumuz" diyor Maryanne Wolf, Tufts Üniversitesinde geliştirici psikolog ve Proust and the Squid: The Story and Science of the Reading Brain'in yazarı. Wolf internetle yayılan okuma çeşidinden endişeleniyor. Bu okuma çeşidi "verimlilik" ve "anında" kavramlarını herşeyin üstünde tutuyor ve belki de daha önceki teknoloji olan matbaanın uzun ve karmaşık nesirleri sıradan hale getirmesi sayesinde kazandığımız derin okuma kabiliyetini zayıflatıyor. Wolf, internette okuma yaptığımız zaman, "metin dekoderleri" olmaya meylettiğimizi düşünüyor. Metin yorumlama, derin ve dikkatimizi dağıtmadan okuduğumuz zaman zihinsel bağlantılar oluşturma kabiliyetlerimiz, gitgide bozuluyor.

Okumak, insanoğlunun içgüdüsel bir yeteneği değil, diyor Wolf. Konuşma gibi genlerimize işlenmemiş birşey. Beyinlerimize sembolik karakterleri, anladığımız bir dile çevirmeyi öğretmek zorundayız. Okuma becerimizi geliştirmek için kullandığımız medya ve diğer teknolojiler, beynimizde sinirsel devreler oluşturmada çok etkilidir. Araştırmalar Çince gibi ideogram okuyucularının zihinsel devrelerinin, yazı dilleri alfabe olanlardakilerden çok daha farklı olduğunu ortaya koymuştur. Değişimler beynin hafıza, işitsel ve görsel gibi, diğer bölgelerinde de gözlemleniyor. İnternet kullanımı sonucu oluşan devrelerle, kitap ve diğer basılı eserleri okumamız sonucu oluşan devrelerin birbirlerinden farklı olacağını düşünebiliriz.

1882'de bir vakit Friedrich Nietzsche daktilo satın aldı, bir Malling-Hansen Writing Ball'du bu daktilo. Görmesi aksıyordu, ve gözlerini bir sayfaya odaklı halde tutmak çok yorucu ve acı verici idi, çoğu zaman da mahvedici bir baş ağrısı ile sonuçlanıyordu. Yazılarını

azaltması isteniyordu, o ise yakın zamanda bu işi tamamen bırakmak zorunda kalacağından korkuyordu. Daktilo Nietzsche'ye bir süreliğine de olsa yardımcı oldu. Daktiloda yazmayı öğrendiği için, gözleri kapalı iken parmak uçları ile yazabiliyordu. Kelimeler bir kez daha beyninden kağıda dökülüyordu.

Fakat makinenin eserlerinin üzerinde fark edilmesi zor bir etkisi vardı. Nietzsche'nin arkadaşlarından biri, besteci, Nietzsche'nin üslubundaki bu değişikliği fark etti. Zaten özlü olan nesri, artık daha kısa ve öz, daha telgrafik olmuştu. "Sanırım bu aletle yeni deyimler üreteceksin." diye yazmıştı bir mektubunda. Ayrıca kendi eserindeki müzik ve dil "düşünceleri" genelde kalem ve kağıdın kalitesi bağlı olduğunu belirtmişti.

"Haklısın. Yazma eşyalarımız düşüncelerimizi şekillendirme de rol oynar." diye cevap vermişti Nietzsche. Alman medya âlimi Friedrich A. Kittler, makinenin etkisi ile Nietzsche'nin nesrinin fikirlerden aforizmalara, düşüncelerden kelime oyununa, retorikten telgraf stiline dönüştüğünü belirtmişti.

İnsan beyni sonsuz şekilde değiştirilebilir. İnsanlar beynimizde bulunan 100 milyara yakın nöron arasındaki zihni ağ örgüsünün, yetişkin hale gelince gelişimini durdurduğuna inanırlardı. Ama beyin araştırmacılar bu düşüncenin yanlış olduğunu ispatladılar. James Olds, George Mason Üniversitesi Krasnow Enstitüsü nörobilim profesörü, "Yetişkin beyni bile çok plastik" diyor. Sinir uyarıları sürekli eski bağlantıları yok edip, yenilerini oluşturuyor. Olds'a göre beyin kendi tekrar programlama yeteneğine ve çalışma yöntemini değiştirmeye sahip.

Fiziksel kapasitelerimizden çok zihinsel yönlerimizi geliştiren, sosyolog Daniel Bell'in bizim "entelektüel teknolojilerimiz" diye nitelendirdiği aletleri kullandıkça, istemeden bu teknolojilerin özelliklerini almaya başlıyoruz. 14. yüzyılda ortak kullanımda olan mekanik saat bu duruma verilebilecek ilginç bir örnek. Tarih ve kültür eleştirmeni Lewis Mumford Technics and Civilization adlı kitabında saatin nasıl "insanların hareketlerinden zamanı çıkardığını ve matematiksel ölçülebilir bölümlerden oluşan bağımsız bir dünya oluşturduğunu" anlatır. "Bölünmüş zamanın soyut çerçevesi, hem hareket hem de düşünce için bir referans noktası" oldu.

Saatin metodik tıklaması bilimsel adam ve zihin olmaya yardımcı oldu. Ama ayrıca bazı şeyleri de aldı götürdü. MIT Bilgisayar bilimcisi Joseph Weizenbaum'un 1976'da çıkardığı "Computer Power and Human Reason: From Judgment to Calculation" kitabında belirttiği gibi, zamanı gösteren aletlerin kullanımının yaygınlaşması ile ortaya çıkan dünya eskisinin daha yoksul halini andırıyor. Bu dünyanın dayanağı eski gerçeklerin temelini oluşturan tecrübelerin reddidir. Artık yemek yeme, çalışma, uyuma, uyanma gibi işleri yapmaya karar verirken, hislerimizi dinlemeyi bıraktık ve saate uymaya başladık.

Yeni entelektüel teknolojilere uyum sağlama süreci, kendimizi kendimize anlatırken kullandığımız metaforlardaki değişimde gözlenir. Mekanik saat çıktığı zaman, insanlar beyinlerini çalışan "bir saat" olarak düşünmeye başladılar. Yazılım çağı olan günümüzde, artık beynimizi "bir bilgisayar" gibi düşünmeye başladık. Fakat nörobilimin bize anlattığına göre değişimler metafordan daha da derinde oluyor. Beynimizin plastikliği sayesinde, adaptasyon biyolojik seviyede oluyor.

İnternetin tanıma üzerinde çok büyük etkiler yapacağı bekleniyor. 1936'da yayınlanan bir makalede **Alan Turing** dijital bir bilgisayarın, ki o zamanlar sadece teorik olarak vardı, diğer herhangi bir bilgi-işleme cihazının fonksiyonunu yerine getirecek şekilde programlanabileceğini ispat etmişti. Bu, tanık ettiğimiz bir şeydir. Ölçülemez derecede güçlü hesap sistemine sahip internet, birçok entelektüel teknolojimizi kapsamaktadır. İnternet bizim haritamız, saatimiz, matbaamız, daktilomuz, hesap makinemiz, telefonumuz, radyomuz, televizyonumuz haline geliyor.

İnternet bir ortamı içine aldığı zaman, o ortam internet içinde tekrar oluşturuluyor. İnternet o ortama link, kıpırdayan reklam, ve bilimüm başka ıvır zıvır dijital öğeler enjekte ediyor; ve o ortamı daha önce içine aldığı diğer ortamlar ile çevreliyor. Mesela, yeni bir e-posta geldiğini ifade eden uyarı, biz bir gazetenin başlıklarını okurken gelebilir. Sonuç ise dikkat dağılımı ve konsantrasyon difüzyonu.

İnternetin etkisi bilgisayar ekranının kenarlarında da bitmiyor. İnsanların beyinleri internetin karmaşıklığına alıştıkça, geleneksel medya da kitlenin beklentilerine uyum sağlamak zorunda kalıyor. Televizyon programlarına kayan metinli ve pop-up reklamlar çıkmaya başlıyor, gazeteler haberlerini kısaltıyor, özet bölümler çıkarıyor, sayfalarını daha rahat göz gezdirilecek hale getiriyor. Bu sene Mart ayında The New York Times gazetesi ikinci ve üçüncü sayfalarını makale özetlerine ayıracağını açıkladığı zaman, tasarım editörü Tom Bodkin, bunu "kısayolların" acele eden okuyuculara o günün haberlerinin "tadını" vereceğini ve böylece "daha az verimli" olan sayfa döndürüp, makale okuma işleminden kurtaracağını söyledi. Eski medyanın yeni medyanın kurallarına uymak dışında yapacağı pek bir şey yok.

İletişim sistemleri hayatımızda hiç bir zaman İnternet kadar önemli olmamıştı ya da düşüncelerimizi bu kadar etkilememişti. İnternet hakkında o kadar yazı yazılmasına rağmen, bizi nasıl programladığı hakkında yazılan yazı çok az. İnternetin entelektüel etiği hâlâ tam aydınlatılmadı.

Nietzsche'nin daktilo kullandığı zamanlarda ağırbaşlı Frederick Winslow Taylor adındaki başka genç bir adam, Philadelphia'daki Midvale Steel fabrikasına kronometre götürüp, tarihi deney serisine başlamış ve fabrikadaki çalışanların verimliliğini artırmayı hedeflemişti. Midvale'in sahiplerini onayıyla, bir işçi grubu oluşturup, değişik metal işleme makinelerinde çalıştırmış; hem işçilerin hem de makinelerin her hareketini kaydetmiş, hem de çalışma sürelerini ölçmüştür. Her işi daha küçük adımlara ayırıp, her birisinin farklı yollarla yapılmasını test ettikten sonra, Taylor bir işçi için çalışma algoritması oluşturmuştu. Midvale'deki çalışanlar yeni rejimi kendilerini robotlara çevirdiği için beğenmemişlerdi, ama fabrikanın performansı yükselmişti.

Buhar makinelerinin bulunmasından 100 yıldan fazla süre sonra, Sanayi Devrimi sonunda felsefesini ve felsefecisini bulmuştu. Taylor'un sıkı endüstriyel koreografisi - ya da onun sevdiği şekliyle "sistemi" - ülke ve dünya çapındaki üreticiler tarafından beğenilmişti. Üreticiler zaman ve hareket etüdüleri yaparak işlerini organize etmiş, maksimum hız, maksimum verimlilik, maksimum ürün elde etmeye çalışmışlardır. Amaç, ya da Taylor'un 1911'deki bilimsel araştırmasında belirttiği gibi Bilimsel Yönetim Prensipleri, her iş için "en iyi yöntemi" oluşturmaktı. Taylor kendinden sonra gelenlere, bu prensiplerin her işe uygulanması durumunda, sadece sanayiye değil, toplumu da baştan oluşturma, böylece mükemmel verimlilik ütopyasını gerçekleştirme sözünü vermişti. "Eskiden birinci insandı, ileride sistemler birinci olmalı" demişti.

Taylor'un sistemi hâlâ endüstriyel üretim konusunda önemini koruyor. Şimdi de bilgisayar ve yazılım kodcularının entelektüel hayatlarımızı etkilemesi sayesinde, Taylor'un sistemi zihinlerimizi de etkilemeye başladı. İnternet, bilgiyi verimli ve otomatik bir şekilde toplama, iletme ve kontrol için tasarlanmış bir makinedir. Programcılar da "en iyi bir metod" - mükemmel algoritma - bularak, her zihin hareketimizi ortaya çıkarmak için uğraşmaktadırlar.

Google'ın Mountain View, California'daki genel merkezi - Googleplex - internetin yüce kilisesidir, ve o kilisenin duvarlarında öğretilen din Taylorizmdir. **Eric Schmidt, Google ölçüm bilimi etrafından kurulmuş olan ve her şeyi sistematik hale getirmeyi amaçlayan bir şirkettir diyor.** Arama motoru ve diğer siteler aracılığıyla terabaytlarca davranış bilgisi toplayan Google, her gün binlerce deney yapmaktadır ve bu deneyin

sonuçlarını algoritma iyileştirmesinde kullanmaktadır. **Taylor'un el için yaptığı, Google zihin için yapmıştır.**

Şirket misyonunu "Dünya'nın bilgisini organize etmek ve bu bilgilere her yerden ulaşılabilmesini sağlamak, bilgileri kullanışlı hale getirmek." şeklinde tanımlamıştır. Şirket "mükemmel arama motoru" yapmak için uğraşmaktadır, ve bu mükemmel arama motorunu "demek istediğinizi tam olarak anlayan ve tam olarak istediğinizi geri size veren motor" şeklinde tanımlamıştır. Google'a göre, bilgi bir eşyadır ve yararlı bir kaynaktır; ve endüstriyel bir verimlilikle işlenebilir. Ne kadar çok bilgiye "ulaşırsak", düşünen varlıklar olarak o kadar verimli oluruz.

Bitiş ne zaman? Sergey Brin ve Larry Page, Stanford'da doktora yaparken Google'ı kuranlar, arama motorunu yapay zekaya sahip, beynimize bağlı HAL gibi makineye dönüştürme isteklerinden sıkça bahsederler. Page birkaç yıl önce "Mükemmel arama motoru insan kadar ya da insandan daha zekidir." demişti. 2004 yılındaki Newsweek röportajında Brin "Bizim için arama üzerinde çalışmak, yapay zeka üzerine çalışmanın bir yoludur. Dünya'nın tüm bilgilerinin beyninize ya da başka sanal beyne bağlı olduğu durumda, şimdikinden daha iyi durumda olurdunuz. Geçen yıl Page, bir grup bilim adamına "gerçekten, büyük ölçekte bir yapay zeka oluşturmak istediklerini" söylemişti.

Emrinde küçük bilgisayar mühendisi ordusu olan ve birçok matematik işlemi yapanların içinde böyle bir hırs olması doğal birşey hatta onların arzu edebileceği birşey. Esas olarak bilimsel bir girişim olan Google, teknoloji kullanma isteği ile motive oluyor. Eric Schmidt'in sözleri ile "daha önce hiç çözülmemiş problemleri çözmek" ve yapay zeka, zamanımızın en büyük problemlerinden biri. Neden Brin ve Page bu problemleri çözecek kişiler olmasın ki?

Google'ın basit gibi görünen, beynimize yapay zeka ile ekleme yapılırsa, hatta beynimiz yapay zeka ile değiştirilirse, "daha iyi olur" varsayımı, huzur bozucu. Bu varsayım, zekanın ayrılabilir aşamalara sahip, ölçülebilir ve optimize edilebilir mekanik bir sürecin ürünü olduğuna inandırmayı gerektiriyor. Google'ın deyimiyle, internette iken düşüncelerin çok azında belirsizlik var. Belirsizlik anlamının ilk şartı değil de düzeltilmesi gereken bir mevzu. İnsan beyni daha hızlı işlemci ve daha büyük sabit diske ihtiyacı olan, günü geçmiş bir bilgisayardır gibi düşünülüyor. Beyinlerimizin yüksek hızda veri işleyen makineler gibi çalışma düşüncesi, sadece internetin çalışmasına eklenmemiştir, bu düşünce aynı zaman da "network" sektörünün hükümlerliliğini devam ettirme de yardımcıdır. İnternette hızlı gezindikçe, daha çok link tıklıyoruz ve sayfa görüntülüyoruz; böylece Google ve diğer şirketler bizler hakkında bilgi topluyor ve bizleri reklamlarla besliyorlar. Ticari internetteki mal sahiplerinin çoğu, internette gezinirken bıraktığımız zerrelere gözlerini ayırmıyor; ne kadar zerrecik varsa o kadar iyi. **Bu şirketlerin isteyeceği en son şey ise sakın sakın okumayı ya da yavaş ve derin düşünmeyi teşvik etmektir. Bizim dikkatimizin dağılması o şirketlerin lehinedir.**

Belki ben sadece bir karamsarım. Şu an teknolojik gelişimi övmeye yönelik bir eğilim var olduğu gibi, her yeni alet ve makineden kötü şeyler beklemeye karşı ise bir uzaklaşma var. Eflatun'un Phaedrus'unda, Sokrates yazının gelişmesinden dolayı yakınıyordu. Sokrates, yazılı kelimeleri, kafalarının içinde taşıdıkları bilginin yerine kullanan insan sayısı arttıkça, hafızalarını çalıştırmayı keseceklerini ve unutkan hale geleceklerini dile getiriyordu. Ayrıca gerekli bilgiyi doğru düzgün eğitim sonucu almayacakları için, çok bilgili oldukları düşünülecek, ama aslında çoğu cahil olacak." İnsanlar hakiki ilim yerine kibirle dolacaktı. Sokrates haksız değildi, yeni teknoloji korktuğu etkileri gerçekletirdi, ama dar görüşlü idi. Yazma ve okumanın, hakikati olmasa bile, bilginin yayılımını, yeni fikirlerin ortaya çıkmasını ve insan bilgisini artıracığını düşünmemiştir.

Gutenberg'in matbaasının 15. yüzyılda ortaya çıkması başka endişeleri doğurdu. İtalyan hümanist Hieronimo Squarciafico kitapların yayılımının insanları entelektüel tembelliğe iteceğini, insanların daha az çalışmasına neden olacağını ve beyinlerini zayıflatacağından endişeleniyordu. Başkaları ucuza basılacak kitapların dinsel otoriteyi sarsacağını, alimlerin ve yazıcıların çalışmalarını alçaltacağını, kışkırtma ve çapkınlığı artıracığını dile getiriyordu. New York Üniversitesi Profesörü Clay Shirky'nin dediği gibi "Matbaa hakkında yapılan tahminler doğrudur. Fakat karamsarlar basım dünyasının getireceği çok büyük sayıdaki lütfu tahmin edememişlerdi.

Evet, kuşkuculuk hakkında kuşkulu olmalısınız. İnternet hakkındaki eleştirilere Luddit gözüyle bakanlar ya da nostalgistler haklı çıkacak. Ve bizim hiperaktif, veri dolu beyinlerimiz entelektüel buluşun ve uluslararası hakikatın yaşandığı altın çağda olacaklar. Tekrar söyleyeyim, internet alfabe değil, belki matbaanın yerini alacak, ama internet tamamen farklı birşey üretiyor. Basılmış sayfalarda yaşadığımız derin okuma sadece yazardan aldığımız bilgiler yüzünden değil, o sözcüklerin beynimizde oluşturduğu entelektüel titreşimler yüzünden değerlidir. Dikkatimizi dağıtmadan okumamız sonucu oluşturduğumuz alemlerde kendi ilişkilendirmelerimizi, sonuçlarımızı ve örneklerdirmelerimiz yapıyoruz. Maryanne Wolf'un iddia ettiği gibi, derin okuma ile derin düşünce arasında fark yoktur.

Eğer o sakın alemlerimizi kaybedersek, onları "içerik"le dolduracağız, ve sadece kendimiz için değil, kültürümüz için çok önemli olan bir şeyi feda etmiş olacağız. Yeni bir yazıda, Richard Foreman şöyle diyor:

Ben Batı kültürüne sahip bir toplumdandır. Bu kültürde ideal olan karmaşık, yoğun, "kadetral gibi" yapıya sahip yüksek eğitilmiş ve açık konuşan, içlerinde kendilerinin oluşturduğu Batı mirasının kopyasına sahip kişiliktir - erkek ya da kadın. [Ama şimdi] herkes de (kendim de dahil) içlerindeki yoğunluğun yerine, bilgi yüklenmesi ve "anında hazır" olma yüzünden yeni bir kişilik doldurulduğunu düşünüyorum.

Foreman şöyle bir sonuca varıyor: düğmeye dokunma sonucu ulaştığımızı büyük bilgi ağı yüzünden "krep insanlar" olma riski ile karşı karşıyayız.

2001'de o sahneyi aklımdan çıkaramıyorum. Etkili ve tuhaf olan ise, bilgisayarın aklının sökülmesine karşı gösterdiği tepki: astronotta çocuk gibi yalvarması - "Hissedebiliyorum. Hissedebiliyorum. Korkuyorum." ve finaldeki masumiyet olarak adlandırılacak eski haline dönüşü. HAL'in içinden dökülen duygular filmde işlerini neredeyse robotik bir verimlilikle yapan insanları temsil eden hissizlik ile çelişiyor. Onların düşünceleri ve hareketleri bir programı andırıyor, sanki bir algoritma takibi gibi. 2001'in dünyasında insanlar o kadar makineleşiyor ki, en insancıl varlık makine oluyor. **Bu da Kubrick'in karanlık tahminin önemi: dünyamızı anlamada bilgisayarlara daha çok güvendiğimiz, kendi zihinlerimiz yapay zeka haline gelecek.**